

İman, emn kökünden bir mastardır. Sözük anlamı, birini sözünde tasdik etmek, onaylamak, kabullenmek itimat etmek, gönülden benimsemek, güvenmek/güvenilmek anlamlarına gelir. Türkçedeki inanmak kelimesi bunu aşağı yukarı karşılar. Kavram olarak, Rasûlüllah'ı Allah'ın katından getirmiş olduğu bilinen haber ve hükümelerin tümünü, kat'i olarak tasdik etmek, bunu diliyle ikrar edip, tatbik etmeye çalışmaktır. İman, küfrün zıddıdır. Alemlerin Rabbi olan Allah'ı tanımak ve O'na yönelmektir. İman: Allah'ın gönderdiği peygamberleri tasdik etmek, getirdikleri vahyi benimsemektir. Allah'ın buyruklarını yerine getirerek, O'nun güven çemberine girmektir. Âyetleri kabul edip, bağlanmak ve yaşamaktır. İman'ın iki anlamı vardır: Başkalarına güven vermek, güven içinde olmak. İman sahibi kişi, yani mü'min, hem inandığı gücün sağladığı güvenin içinde emin olan; hem de kendisi başkalarına güven veren demektir. Kur’an’da İman İman kelimesi, türevleriyle birlikte Kur'an-ı Kerim'de 873 yerde geçmektedir. Kur’an’ın onda birinden fazlasının imanla direkt ilgili ifâdeler olması, konunun önemini göstermek için yeterlidir. Kur'an, peygamberlerin emin (güvenilen) kişiler olduğunu ifâde ediyor

اُبَلِّغُكُمْ رِسَالاَتِرَبِّى

وَاَنَا

لَكُمْ

نَاصِحٌ

اَمِينٌ (7/A'râf, 68; 26/Şuarâ, 107...). Aynı zamanda, peygamberlere vahyi ulaştıran gök habercisi Cebrail'in de emin olduğunu belirtiyor

نَزَلَ

بِهِ

الرُّوحُ

اْلاَم Mü'min, hem Allah'ın, hem de insanın sıfatıdır. Esmâül-Hüsnadan biri, El-Mü'min'dir. Allah'ın mü'minliği,

güven verici, güven kaynağı olmayı; insanın mü'minliği de El-Mü'min'e

(Allah'a) güvenmeyi ifâde eder. İman, bu karşılıklı güvenin işleyişidir. Allah'a

güven tam olmadan iman olmaz. Allah'a güvenin tam olması için, O'nu

herşeyden fazla sevmemiz, O'nun emir ve hükümelerini de herşeye tercih etmemiz

gerekir.

يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ

اللهِ

وَالَّذِينَ

اَمَنُوآ

اَشَدُّ

حُبًّا

لِلَّهِ "İman edenlerin Allah'a olan sevgileri

çok fazladır." (2/Bakara, 165) İmanın gündeme geldiği Bakara sûresinin ilk

âyetlerinde müttakîlerin vasıfları açıklanırken, yapılması gerekenler de

açıktanmış oluyor. Bu açıklama, aynı zamanda nelere iman edilmesi gerektiğini de topluca içermektedir. Kurtulmak isteyen, gayb diye ifâde edilen çıplak gözle göremediği, kendini aşan konulara kesin iman edecek, salât şeklinde anılan amellerden ilkiyle bazı görevleri yerine getirmeye başlayacaktır. İnfak şeklinde ifâde olunan inandığı ve bağlandığı bir dine hizmet için çaba ve gayretlerin ilkiyle bu esasları başkalarına da götürecektir. Bunlara ilk ve yalnız kendisinin inanmadığını, devam edegelen kadim bir mücâdelenin izleyicisi olduğunu hatırlaması için kendinden önçilerle de irtibatını kuracak, son olarak inzal olunan bu Kitab'a, kitabın indiği şahsa (Hz. Muhammed (s.a.s.) ve önçeden inzal olan kitaplara ve peygamberlere iman edecektir. Bütün bu inanç, amel ve gayretleri hayâtın ikinci ve ebedi bölümü olan ahiret için yapacak, onun varlığına sanki görüyormuşçasına inanacaktır. Eğer böyle yaparsa hayâtın dünyadaki bölümünün imtihanını başaracak, kurtulmuş olacaktır (2/Bakara, 1-5). Bakara sûresinin ilk beş âyetinde özetlenen İslâm'ın temel binâsı ve üçüncü âyetinde "gaybe iman" şeklinde çatısı çatılan inanç temelleri, sûrenin 285. âyetinde de perçinlenir: اَمَنَالرَّسُولُبِمَآاُنْزِلَاِلَيْهِمِنْرَبِّهِوَالْمُؤْمِنُونَكُلٌّاَمَنَبِاللهِوَمَلَئِكَتِهِوَكُتُبِهِوَرُسُلِهِلاَنُفَرِّقُبَيْنَاَحَدٍمِنْرُسُلِهِوَقَالُواسَمِعْنَاوَاَطَعْنَاغُفْرَانَكَرَبَّنَاوَاِلَيْكَالْمَصِيرُ "O Rasûl, kendisine Rabbinden indirilene (Kur'an'a) iman etti. Müminler de Allah'a, Onun meleklerine, kitaplarına ve bütün peygamberlerine inandı. Rasûllerden hiç birini diğ&erinden ayırmayız, dinledik, itaat ettik. Ey Rabbimiz mağfiret isteriz, dönüş ancak sanadır, derler." "Gaybe iman" olarak tavsif edilen bu inanç temelleri Kur'an'ın değişik yerlerinde topluca veya tek tek, veya ikisi üçü birlikte zikredilmiştir. "Elinizdekini tasdik etmek üzere indirdiğim Kur'an'a iman edin." (2/Bakara, 41) "Allah'a ve

Peygamberine iman edin. Eğer iman eder ve takvâlı olursanız en büyük mükâfaat sizindir." (3/Âİmran, 179)

يَآاَيُّهَاالَّذِينَاَمَنُوااَمِنُوابِاللهِوَرَسُولِهِوَالْكِتَابِالَّذِىنَزَّلَعَلَىرَسُولِهِوَالْكِتَابِالَّذِىاَنْزَلَمِنْقَبْلُوَمَنْيَكْفُرْبِاللهِوَمَلَئِكَتِهِوَكُتُبِهِوَرُسُلِهِوَالْيَوْمِاْلاَخِرِفَقَدْضَلَّضَلاَلاًبَعِيدًا "Ey iman edenler, Allah'a, Peygamberi'ne, Peygamberi'ne indirdiği Kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, son derece büyük bir sapıklığa düşmüş olur." (4/Nisâ, 136) “Benim kalbim temiz, kimseye kötülük düşünmem, herkesin iyiliğini isterim” diyerek kendini kandıranlara gerçek iyiliğin ne olduğunu Kur’an şöyle açıklar: لَيْسَالْبِرَّاَنْتُوَلُّواوُجُوهَكُمْقِبَلَالْمَشْرِقِوَالْمَغْرِبِوَلَكِنَّالْبِرَّمَنْاَمَنَبِاللهِوَالْيَوْمِاْلاَخِرِ

وَالْمَلَئِكَةِوَالْكِتَابِوَالنَّبِيِّينَ "Gerçek iyilik, yüzünüzü doğuya veya batıya döndürmeniz değil; Allah'a, ahirete, meleklerle, kitaplara ve Rasûillere iman etmenizdir..." (2/Bakara,177) İman, insanı kopmaz, çürümez bir bağa kavuşturur ve boşluklara yuvarlanmasını önler. لآاِكْرَاهَفِى الدِّينِقَدْتَبَيَّنَالرُّشْدُمِنَ الغَىِّفَمَنْيَكْفُرْبِالطَّاغُوتِوَيُؤْمِنْبِاللهِفَقَدِاسْتَمْسَكَبِالْعُرْوَةِالْوُثْقَىلاَانْفِصَامَلَهَاوَاللهُسَمِيعٌعَلِيمٌ - (Bkz. 2/Bakara, 256). İmandan yoksun kalanları Kur'an, hayvanların en şerlisi olarak anmaktadır. (Bkz. 8/Enfâl, 55) Fakat, ne yazık ki, insanlığın çoğunluğu bu imandan uzak bulunmuştur, bulunacaktır. (Bkz. 11/Hûd, 17; 13/Ra'd, 1, 31; 10/Yûnus, 99; 12/Yûsuf, 16, 103) 40/وَاللهُوَلِىُّالْمُؤْمِنِينَ Mü'min, Allah'ın yardımcısı, Allah'ın dostu, velisi olarak nitelendirilmiştir. (Bkz. 47/Muhammed, 7-11; 61/Saff, 14; 3/Âl-i İmran, 68). İmanın Gerektirdikleri İman, insana dünyada çok büyük onur ve âhirette ebedî mutluluk sağlar. Cennet bedava değildir. Kur'an, imanın bir imtihan, ıstırap ve çile işi olduğuna dikkat çeker. اَحَسِبَالنَّاسُاَنْيُتْرَكُوااَنْيَقُولُوااَمَنَّاوَهُمْلاَ

يُفْتَنُونَ
 "İnsanlar, sandılar mı ki, 'iman ettik' demeleriyle bırakılacak, inceden inceye imtihan ve
ıstıraba çekilmeyecekler. Yemin olsun, biz onlardan öncekileri de inceden inceye
deneylerden geçirmişizdir." (29/Ankebut, 2)
وَلَنَبْلُو
14;نَّكُمْ
بِشَىْءٍ
مِنَ
الْخَوْفِ
وَالْجُوعِ
 وَنَقْصٍ
مِنَ
اْلاَمْوَال
16;
وَاْلاَنْفُ
87;ِ
وَالثَّمَرَ
75;تِ وَبَشِّرِ
الصَّابِرِي
06;َ "Andolsun ki, sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve
örönlerden biraz azaltma (fakirlik) ile imtihan eder, deneriz. Sabredenleri
möjdele" (2/Bakara, 155) "(Ey mö'minler!) Yoksa siz, sizden önce gelip
geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz?
Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki, nihâyet
Peygamber ve beraberindeki mö'minler: 'Allah'ın yardımı ne zaman?!' dediler. Biliniz ki,
Allah'ın yardımı yakındır." (2/Bakara, 214) Kâmil iman sahibi mökemmel mö'minin
bir özelliği de, kınayanların kınamasından korkmamaktır ki, Kur'an, bunu şöyle
ifâde eder: "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, sevdiği ve
kendisini seven, mö'minlere karşı alçak gönöllö (şefkatli),
kâfirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve
hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar (hiçbir kimsenin kınamasına aldırılmazlar).
Bu, Allah'ın, dilediğine verdiği lötufdur. Allah'ın lötfu ve ilmi çok genişdir."
(5/Mâide, 54) "Bir kısım insanlar, mö'minlere: 'döşmanlarınız olan insanlar, size
karşı asker topladılar; aman sakının onlardan!' dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha
arttırdı ve 'hasböna’llahu ve ni'me'l'- vekîl', yani, 'Allah bize yeter. O ne
gözel vekildir!' dediler. Bunun özerine, kendilerine hiçbir fenalık dokunmadan,
Allah'ın nimet ve keremiyle geri geldiler. Böylece Allah'ın rızâsına uymuş oldular.
Allah, böyök kerem sahibidir. İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu halde,
eğer iman etmiş kimselerseniz onlardan korkmayın, Benden korkun." (3/Âl-i İmran,
173-175). Gerçek mö'minlerin bir özelliği de birbirlerine sörekli hakkı ve
sabrı tavsiye etmeleridir. (Bkz. 103/Asr sûresi) Mö'minlerin gönöl dostları,
yalnız kendilerinden olanlar, yani mö'minler olacaktır. (Bkz. 3/Âl-i İmran, 28)
Mö'min erkekler ve mö'mine hanımlar da birbirlerinin dostu ve kardeşidirler. Dostluk ve
kardeşlikte cinsiyet ayrımı yapılmayacaktır. (Bkz. 9/Tevbe, 71) Mö'minler, birbirlerinin ancak
kardeşleridir. (Bkz. 49/Hucurât, 10). İmanda ortak olmayan, mö'min olmayan akraba,
yakınlığı ne olursa olsun (ana-baba da dahil) gönöl dostu olma, kardeş olma hakkını
kaybeder. Onlara karşı hukukî sorumluluklar yerine getirilir ama, gönöl dostu
olarak benimsenemezler. (Bkz. 9/Tevbe, 20; 58/Möcâdele, 22) Kur'an, böylece

kan ve et bağlarından arı, şuur beraberliğine dayalı bir akrabalık getirmektedir. Bu bir gönüldaşlık, iman kardeşliğidir. İman bağı, kan bağından daha üstündür, daha önemlidir. Hayâtın anlamı ve insanın mahlukat içerisinde taşıdığı bir imtiyaz olan imanı bir ağaca benzetirsek, bu ağacın kökü kalpte, gövdesi akılda ve dalları organlardadır. Bu ağacın meyvesi ise amellerdir. Ağacı kökü, gövdesi, dalları ya da meyvesi olmadan tanımlamaya kalkanlar, onu eksik ve yanlış tanımlamak zorunda kalacaklardır. Dalları kurumuş, meyve vermeyen ağaç, odun parçasından başka bir şey değildir ve yanmaya lâyıktır. İman, aslında insanın şerefine en büyük delilidir. İnsanın fizikötesi boyutunun fizikî boyutundan çok daha yüce ve anlamlı olduğunu, onun iman edebilirliğiyle açıklayabiliriz. İman, insanı fiziğin dar ve statik sınırlarından kurtarıp onu kendi dışındaki âlemlerle bütünleştiren muharrik güççe, enerjidir, aksiyon ve eylemdir. İman gibi muazzam bir imkânı kullanmayan insan, bedeninin daracık kabuğuna sıkışıp kalmış, meleklerle ve diğer aşkın varlıklarla yarıştığı bir kulvarı terkederek kendisini, hayvanlarla paylaştığı fiziğin dünyasına mahkûm etmiş demektir. İman şereftir. Bugün müslümanın en önemli sorunlarından biri, kimlik bunalımıdır. Bunun farklı tezahürleri olan kişilik erozyonu, şahsiyetsizlik, zillet ve meskenettir. Müslümanın kimlik bunalımı imanını iktidar edemeyişinden, müslüman oluşuyla iftihar edemeyişinden, daha doğrusu iftihar edebilecek bir imana sahip olamayışındandır. Bu durum, kâfirleri sevmeyi ve onlara gıpta etmeyi getirecektir. Tabii olay, sadece kâfir sevmek sınırında kalmayacak; onun küfrüne lâkayıtlıkla başlayan süreç küfre rıza ve küfre gıpta etmenin ardından, küfre sevgi ve hayranlığa kadar varacaktır. Küfre rızâ küfrürdür, bu kesin! Ya küfre hayran olmak nedir? Evet, bu bir akîde sorundur ve çoközümü de imanla ilgilidir. İmanla, yani bilgi, tasdik, ikrar ve amelin toplamı olan imanla. Ve elbette İslâı olan imanla... İman ve İslâı'da Taşralılar (bedeviler) ‘iman ettik’ dediler. De ki: ‘Siz iman etmediniz, fakat ‘İslâı olduk’ deyiniz. Çünkü daha iman kalplerinize girmedi.” (49/Hucurât, 14). Âyetten de açıkça anlaşılabacağı üzere iman ve İslâı birbirini tamamlayan, lâkin birbirinden farklı anlamlara sahip kavramlar olarak kullanılmaktadır. Âyetteki ‘İslâı olduk’ ifâdesi, ‘müslüman olduk’ demektir ve imandan farklı olarak değerlendirilmiştir. Bunu, Buhari ve Müslim dahil birçoklarının naklettiği şu haber pekiştirmektedir: ‘Sa’d b. Ebi Vakkas’ın: ‘Allah Rasûlü bir topluluğa ganimet paylaştırıyordu. Onlardan bir adama vermemesi beni şaşırttı. Kalktım ve dedim ki ‘Falan adama niçin ganimetten pay vermediniz? Vallahi ben onu m’min olarak görüyorum.’ Allah Rasûlü şöyle cevapladı: ‘Hayır, belki müslim!” Sa’d üç kez aynı sözü söyledi ve üçde de Nebî’den aynı cevabı aldı. En sonunda Allah Rasûlü buyurdu ki: ‘Ey Sa’d, kuşkusuz ben bir adama, ondan daha çok sevdiğin dururken, yardım edebilirim. Bu onun yüzüstü ateşe atılmasından daha hayırlıdır.” (Buhârî, İman 27). Hadisin devamında Zühr’nin bir açıklaması var: ‘Biz görüyoruz ki İslâı kelime-i tevhid; iman ise ameldir.” İman ve İslâı ayrımı, bir başka âyette de yapılır: ‘Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, m’min erkekler ve m’min kadınlar...” (33/Ahzâb, 35). Allah Rasûlü, iman ve İslâı şöyle açıkladılar: ‘İslâı, dışta ve görünürde; iman, içte ve kalpte olandır

.” (Ahmed bin Hanbel, Müsned) Bu hadiste de iman ve İslâm bir şeyin iki yüzü gibi birbirinden ayrılmayan, lakin birbirinin aynı da olmayan bir olgu olarak tanımlanmaktadır. İmanı, iç güvenlik olarak tanımlarsak; İslâm da dış güvenliktir. Bu nedenle Allah Rasûlü toplumsal güvenin sağlanmasında ferde düşeni “iman”la değil; “İslâm”la tanımlamış ve buyurmuştur ki: “Müslüman, müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir.” (Buhârî, İman 10) Bu uyarı da gösteriyor ki “İslâm”, mürsquo;min bireyin müslüman toplumla ilişkilerini belirleyen kavramlar dizgesinin başında gelmektedir. Yani “müslüman kimdir?” sorusuna bu nasslardan yola çıkarak şu cevabı verebiliriz: İslâm’a sarılıp kurtuluşa (selâmet) eren, insanların da elinden ve dilinden selâmette olduğu; varlığı, bireysel ve toplumsal barışın (selâm) garantisi ve bu garantiyi, karşılaştığı her insana selâm vererek peşinen taahhüd eden insandır. İşte bu hadis, mürsquo;min bireyin söz konusu barış garantisinin taahhüdüdür. Onun için selâm vermek “en hayırlı İslâm” olarak tanımlanmıştır: Din, hem imanın hem İslâm’ın ortak adıdır. İmansız İslâm mümkündür, lâkin makbul değildir. 49/Hucurât sûresinin 14. âyet-i kerimesi de bunun delilidir. Bugün de iman etmediği, Allah’ın ahkâmını içine sindiremediği halde, kendilerini “müslüman” olarak tanımlayan insanlar bu kategoriye girerler. Din, iman ve İslâm’ın her ikisinin ortak adıdır. Çünkü iman tasdik, İslâm ameldir. İman, kalbin ameli; İslâm, bedenin imanıdır. İman, muharrik kuvvet; İslâm, bu kuvvetin harekete dönüşmesidir. Özetin de özeti; İmanla ameli ayırmak, imanla İslâm’ı ayırmak demektir ki, bu durumda ortada ne iman kalır, ne İslâm! Pezdevî der ki: “Ehl-i Sünnet icma etti: İman, İslâm’dan; İslâm da imandan ayrılamaz. Bununla birlikte iman ve İslâm mana olarak ayırırlar. Zira iman tasdiktir. İslâm ise ikrar, inkıyad, itaat, boyun eğme ve teslimiyettir. Mürsquo;min, Allah’ı ve Rasûlü’nü tasdik eden; Müslim, Allah’a ve Rasûlü’ne itaat edendir.” (Pezdevî, Ehl-i Sünnet Akaidi, Kayıhan Y. s. 221) (1) Kuru bir "iman ettim" sözü elbette yeterli değildir. İmanın gerçeği de bu değildir. Söz, kalbin tasdiki ve beynin kabulü ile bağlılığın ifâdesi olmalıdır. Bu da yaşamayı gerekli kılar. İman sözünün verildiği anda, kişi "ben, Allah'tan başka ilah olmadığına şahit olarak, bütün benliğimle Allah'a bağlanıyorum. O'nun otoritesine giriyorum." demiş olur. Sonra da O'nun otoritesini hiçe sayıp, heva ve hevesleri doğrultusunda hayâtını sürdürüse, bu kişi imanı anlamamış ve benimsememiş demektir. Aslında onun imanı, kendi arzularının otorite olarak kabulü yönündedir. Çünkü o Allah'ın isteklerini değil; kendi isteklerini kayıtsız şartsız yerine getiriyor. Kim, kimin isteklerini kayıtsız şartsız yerine getirirse, o, onun kuludur. İmanı, yani bağlılığı onadır. İman, itaat ve teslimiyet ile birlikte varlığını korur. "İnsanlardan öyle kimseler vardır ki: 'Allah'a ve ahiret gününe iman ettik' derler; halbuki onlar, mü'min değillerdir." (Bakara, 8) "Allah'a ve Peygamber'e iman ve itaat ettik derler. Sonra da onlardan bir grup, bunun ardından yüzçevirir, bunlar mü'min değillerdir." (24/Nur, 47) "Ey iman edenler, Allah'a ve Peygamberi'ne itaat ediniz. İştihap dururken, itaatten yüz çevirmeyin. İştihap edtikleri halde 'iştihap' diyenler gibi olmayın. Zira Allah katında hayvanların en şerlisi, akıl etmeyen sağırlar ve dilsizlerdir." (8/Enfâl, 20-22) Görüdüğü gibi âyet, Allah'a itaat etmeyenleri iştihap etmeyen ve görmeyen, aynı zamanda akılsız, en aşağılık mahluklar olarak tanımlıyor. "Ey iman edenler, Allah'tan korkulması gerektiği gibi korkun ve ancak müslüman olarak, O'na teslim

olmuş şekilde can verin." (3/İmran, 102) İman, gerçekte olup olmadığı ortaya konması için Allah tarafından imtihan edilir: "İnsanlar, 'iman ettik' demekle bir imtihana geçmeden bırakılacaklarını mı zannediyorlar? Halbuki Biz, kendilerinden öncekileri de denemiştik. Allah, elbette imanlarında doğru/sıdk olanları ortaya geçirecektir ve elbette yalancı olanları da belirleyecektir." (29/Ankebut, 2-3). Allah'a iman, insan ile yaratıcısı arasında en şerefli bağı teşkil etmektedir. Zira yeryüzünde en şerefli varlık insandır. İnsanın en şerefli yeri kalbidir. Kalbin de en şerefli şeyi imandır. Bu bakımdan iman ve hidayet, nimetlerin en üstünlüğü ve Allah'ın en büyük lutfudur. "Allah imanı size sevdirdi. Onu kalplerinizde sürdürdü. Kur'an, fıkıh ve isyanı size öğrettir. İman, bulutlar da onların ta kendileridir." (49/Hucur, 7) İmanın amellerle tezahür etmesi, olmalıdır. Gelmeye, neşten ısı, giden koku sağıldığı gibi, imandan da ameller sağlanmalıdır. İmanın sözlü, fiil ve eylemlerle ispatlanması gerekir. Yoksa iman, birtakım istek ve temennilerden ibaret değildir. "İman, istek ve sözden ibaret değildir. Ancak iman, kalpte yerleşip amelde kendisini gösterir." İman, Allah ve Rasûl'ine sevmekten oluşmaz. Hem öyle ki, bir münafığın Allah ve Rasûl'ine sevmekten her şeyden sevimli olması lazımdır. Bu sevginin mutlaka amel ve fiillerle ispatı lazımdır. Yoksa, sadece sözle sevgi olmaz. Allah'ı ve Rasûl'ine sevmek demek, Allah'ın hükümlerine ve Rasûl'ine tebligatına fiilen bağlanmak demektir. Bu konuda Allah şöyle buyurmaktadır. "De ki, eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, elinize geçirdiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza gitmekte olan meskenler size Allah'tan, Onun Peygamberi'nden ve O'nun yolundaki cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleye durun. Allah, fıkıh topluluğunu hidayet eder." (9/Tevbe, 24) İman, ancak gerçekte bir sevgiyle; Allah'a karşı sevgi, Rasûl'ine karşı sevgi ve şeriatın tümüne karşı sevgi ile tamamlanır. Rasûl'ine, bu konuda şöyle buyurur: "Şu sözün, şey kimde olursa, o kimse imanın zevkini alır: 1- Kendisine, Allah ve Rasûl'ine her şeyden sevimli olması, 2- Sevdiği kişiyi sadece Allah için sevmesi, 3- Ateşe atılmaktan nefret ettiği gibi, küfürden de nefret etmesi." "Sizden biriniz beni, anasından, babasından, çocuğundan, kendi nefisinden ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz." İman dediğimiz şey, Allah ve Rasûl'ine karşı sevgide şekillendiği gibi, Allah'ın dinini yüceltmek ve üstün kılmak için cihad etmede, yeryüzünde zulm ve fesad önlemek için mücadele etmede de şekillenmelidir. Allah'a yaklaşmak için namaz ve oruca devam etmede, haram ve helâla ittibâ etmede de iman kendini göstermelidir. Allah, imandan söz ederken, iman ile birlikte amellerden de söz ediyor. Bu amellerin ekseriyeti de cihad kavramında birleşir. "Cihad, imanın ruhu ve ameli olarak ortaya çıkar. "Münafıklar ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Rasûl'ine iman ettikten sonra şüphelenip sapmayıp, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad ederler. İşte onlar, imanlarında sıdk (doğru) olanların ta kendileridir." (49/Hucur, 15) İman, meyvesiz kurumuş söz, odun küllüğü, olmuş bir ağaç değildir; iman ağacının mutlaka eseri ve meyvesi göstermelidir. İmanın meyvesi, Allah'tan korkup Allah'ın murakabesi altında olduğumuzu bilmektir. Şüphesiz Allah'ı tanıyan kişi, kendi kusurlarını idrak eder, O'ndan korkar ve ona göre hazırlık yapar. "Allah'ın gönderdiği risaleti tebliğ edenler, O'ndan korkanlar ve başka hiçbir kimseden

korkmayanlar var ya, işte bu, Allah'ın dinine dosdoğru uyan hak ehlinin sıfatıdır." (33/Ahzâb, 39) İmanın varlığının en güzel isbatı, vahye sarılmaktır. Çünkü vahy, en temiz ve en sağlam kaynaktır. Vahye sarılmak, Allah'a bağlanıp, araya aracılar koymadan doğru olanı kendisinden almaktan başka bir şey değildir. Vahye sarılmaksızın Allah'a bağlanmak mümkün değildir. Vahyin mü'minlerden istediği onu dinlemek ve ona tâbi olmaktadır. "Aralarında hükmetmek üzere, Allah'ın Rasûlü'ne davet olundukları zaman, mü'minlerin sözü ancak, 'dinledik ve itaat ettik' demelerinden ibârettir. İşte asıl amaçlarına erenler bunlardır. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse, Allah'tan korkar ve O'ndan sakınırsa, işte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." (24/Nur, 51-52) "Allah ve Rasûlü bir işte hüküm verdikleri zaman, mü'min erkek ve mü'mine bir kadın için işlerinde muhayyerlik (başka şeyi tercih etme özgürlüğü) yoktur. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne isyan ederse, muhakkak ki o, apaçık bir sapıklığa sapmıştır." (33/Ahzâb, 36) "Öyle değil, Rabbine and olsun ki, onlar aralarında çekiştikleri, tartıştıkları şeylerde seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükümden dolayı yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." (4/Nisâ, 65) Görüldüğü gibi, mü'min erkek ve mü'mine kadınlara muhayyerlik hakkı yoktur. İman ettikten sonra, kendi heva ve hevesine göre hareket edemezler. Allah'a ve Rasûlü'ne itaat etmek zorundadırlar. Allah'a iman, sonra arkasından isyan, apaçık bir sapıklıktır. Allah'a iman, teslimiyetle beraber bütün işlerde Allah Rasûlü'nün hakemliğini şart koşar. İman ettiğini iddia eden herkesin mutlaka hakemi, hükmünü kabul edip uygulayacağı ölçüsü, tercihi Allah ve Rasûlü olmalıdır. Aksi, dalâlettir. “Demokrasi var, özgürlük var; bana kimse karışamaz. Canım neyi isterse onu yaparım!” Bir mü'minin diyebileceği sözler değildir bunlar (bkz. 33/Ahzâb, 36). İman ile amel, birbirini tamamlayan iki husustur. İman olmadan amel, Allah katında kabul edilmeyeceği gibi; güzel amellerle süslenmeyen kalpteki imanın mânevî zevk vermekten uzak olduğu da bellidir. İman, kalp toprağına atılan bir tohumdur. İbâdetler, güzel ahlâk, iyi davranışlar onun yeşermesini ve hayâtiyetini devam ettirmesini sağlayan vâsıtalardır. Salih amel ve güzel ahlakla bezenmemiş iman, bir hücreye kapatılan ve kimseyle görüştülmeyen bir din âliminin, mürşid ve vâizin, hitabettiği topluma faydasızlığı gibi; kişiyi olgunlaştırıp mânen geliştirmekten yoksun bir cevherdir. O halde iman olmadan amelin kabul olunması söz konusu edilemezse; salih amellerle desteklenmeyen imanın kemale ermekten mahrum olacağı unutulmamalıdır. Hatta bu konuda “imani korumak, kazanmaktan daha zordur” sözü meşhur olmuştur. Mü'min olmak kolay, ama özellikle küfrün hâkim olduğu câhilî toplumda mü'min kalmak ve mü'mince ölme zordur. Biz de Hz. Yusuf gibi, duâ etmeliyiz; fiilî ve kavlî duâ: “Teveffenî müslimen ve elhıknî bi’s-sâlihîn (Ey Rabbim, beni müslüman olarak öldür ve beni sâlihler arasına kat.” (12/Yusuf, 101) İman ve Amel Kur’an’n, imanı tanımladığı âyetlere dikkat edecek olursak, hemen tamamında imanla amelin yan yana geldiğini görürüz. Özellikle iman ve salih amelin birlikte kullanıldığına şahit oluruz. Kur’an, amelin imandan bağımsız olmadığıının delilleriyle doludur. Hatta kinâye olarak Kur’an’da amel, iman olarak adlandırılmıştır. وَمَا كَانَاللهُ

لِيُضِيعَ
اِيمَانَكُمْ Allah imanlarınızı zâyi edecek değildir.” (2/Bakara, 143). Bu âyetteki iman’dan kasıt “namaz”dır. Sahih sünnette de iman-amel münâsebetlerini ele veren birçok rivâyete rastlamak mümkün. İşte şu hadiste iman-amel iç içe: “Nebî’ye soruldu: ‘Hangi amel daha efdaldır?’ “Allah ve Rasûlü’ne iman” buyurdu. ‘Sonra hangisi?’ diye soruldu. “Allah yolunda cihad.” buyurdu. Ardından yine soruldu: ‘Sonra hangisi?’ Cevapladı: “Hayır üzere yapılmış bir hac.” (Buhârî, İman 26). Rasûlü’ü sevmek imandandır: “Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki, ben, içinizden herhangi birine babasından ve evladından daha sevimli olmadıkça iman etmiş olamazsınız.” (Buhârî, İman 14). Allah için sevmek, kızmak, vermek ve engel olmak da imandandır: “Allah için seven, Allah için kızan, Allah için veren, Allah için engel olan kuşkusuz imanını tamamlamıştır.” Allah Rasûlü, imanın parçalardan meydana gelen bir bütün olduğunu, bunların içinde amellerin de yer aldığını açık bir biçimde ifâde etmiştir: “İman yetmiş küsür şubedir. En üst derecesi la ilahe illa’ilah, en alt derecesi, çevreyi rahatsız edici bir engeli yoldan kaldırmaktır.” (Buhârî, Müslim). Bu hadiste nazarî iman olan “lâ ilâhe illâ’ilah” ile, amelî iman olan “eziyet veren şeyi ortadan kaldırmak” bir bütünün farklı ağırlıktaki parçaları olarak geçiyor. İşte o bütünün adı “iman”dır. “Allah Rasûlü, kendisine gelen bir elçiler grubuna “yalnızca Allah’a iman etmeyi” emretti ve sordu: “Yalnızca Allah’a iman nedir, bilir misiniz?” ‘Allah ve Rasûlü daha iyi bilir’ dediler. Bunun üzerine buyurdu ki: “Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in O’nun Rasûlü olduğuna şehadet etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve beşte biri (humus) vermektir.” (Buhârî, İman 53) İman ağacının meyvesidir amel. Mü’minlik iddiasının isbatı, vahyin hayâta dönüşmesidir amel. İmanın, zihinde hapsolunan soyut bir düşünce, kalpte mahkûm olan zavallı bir akide, dilde söyenilegelen kuru bir iddia olmaktan çıkarak göze fer, bileğe güç, dize derman olarak yürümesidir amel. İmanın beden ülkesinde şeytanın ve nefsin iktidarını yıkarak iktidara geçtiğinin göstergesidir amel. Konumuzun eksenini teşkil eden “amel” den kasıt, Allah’a itaattir. Burada söz konusu ettiğimiz amel, nafile olan ameller değildir; Allah’ın emir ve yasaklarıdır. Allah’a inandığını söylediği halde O’nun emirlerini yapmayanın durumu şu askerin durumu gibidir: Komutan, kendisine hayâtî önemi olan bir plânı verdikten sonra plânın yerine getirilmesi için gerekli emirleri de vermiştir. O plânın doğru olduğunu bilen, buna kalbiyle de inanan ve diliyle komutanın emirlerine uyacağını taahhüd eden bu adamın verilen emir ve tâlimatların hiçbirini tutmamasının iki sebebi olur: Ya inanmamıştır, ya da inandığı halde zaafları yüzünden emri aksatmıştır. İki halde de cezaya çarptırılır. Birinci durumda inanmayanların cezasına, ikinci durumda da âsîlerin cezasına. Bu noktada İmam Ebu Hanife'nin şu tesbitini aktarmak yerinde olacaktır: Allah Teâlâ mü'mine ameli, kâfire imanı, münafiğa da ihlası farz kılmıştır.

يَآاَيُّهَاالنَّاسُ

اتَّقُوا
رَبَّكُمْ "Ey insanlar, Rabbinizden korkun." (22/Hac, 1) âyetinde "Ey mü'minler Allah'a itaat edin!", "Ey kâfirler Allah'a iman edin!" , "Ey münafıklar, ihlâsılı ve samimi olun!" anlamı vardır. (Vasiyet, İmam Âzam'ın Beş Eseri, s. 75) İman hem amel, hem marifet, hem tasdik ve hem de ikrardır. Bunların her biri farklı ağırlıklarla imanı oluşturan boyutlardır. Bunlardan birini, ikisini ya da üçünü kaybeden kimse, imanî dengesini kaybeder. Yapması gereken işlevi ifa edemez. İşlevini ifa edemeyen iman da iman olmaktan çıkmış demektir. İmanın vicdanlara hapsedildiği bir çağda, bundan zarar gören yalnızca mü'minler olmayacaktır. Bilakis bütün insanlık zarar görecektir. Çünkü imanın hâkim olduğu toplumda ahlak, adalet, fazilet, muhabbet, muâvenet, sadakat ve iffet baştaçı edilen değerler olarak yerini alacak; İmanın hakim olmadığı toplumda ise rezalet, nefret, sefalet, sefahat, atalet, ihanet, bencillik ve her türlü dalavere ortalığı kaplayacaktır. Kimsenin unutmaması gereken bir gerçek var: İman, atom ve nötron bombasını yapan "insan" adlı muazzam silahın emniyet anahtarıdır. Onun olmadığı bir yerde her an herkesin 'kaza'ya kurban gitme ihtimali çok yüksektir. Bütün bunlar imanın dünyevî kazancına dahildirler. Bir de onun uhrevî kazancı vardır ki o başka hiçbir şeyle elde edilemeyen bitimsiz mutluluğun ta kendisidir. (2) Gazete ve tv. haberlerinde sık sık canavarlaşan insanların durumlarına şahit oluyoruz. Kocasını vuran kadınlar, çocuklarını doğrayan babalar, küçücük bebelere tecâvüz edenler... Sebep tek: İmansızlık. Allah’a ve âhirete iman eden böyle vahşet ve barbarlık yapabilir mi?!

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)